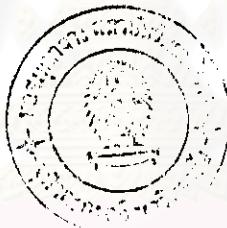

การรับสารนิเทศด้านวิสาขศาสตร์ชุมชนของเกษตรกรในหมู่บ้าน
โครงการพัฒนาป่าชุมชน จังหวัดขอนแก่น

นายเดชา นันทพิชัย

สถาบันวิทยบริการ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาระណารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2539
ISBN 974-635-508-2
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**SOCIAL FORESTRY INFORMATION RECEPTION OF AGRICULTURISTS
IN VILLAGES UNDER THE COMMUNITY FORESTRY PROJECT,
CHANGWAT KHON KAEN**

MR.DECHA NUNTAPICHAI

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-508-2

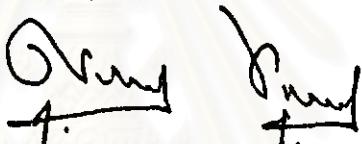
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การรับสารนิเทศด้านวิสาขาวิชานอกชั้นของเกษตรกรในหมู่บ้าน
โครงการพัฒนาป่าชุมชน จังหวัดขอนแก่น

โดย นายเดชา นันทพิริย

ภาควิชา บริหารรักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร้าว เปรมสมิทธิ์

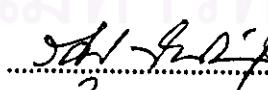
บันทึกวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น^๑ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

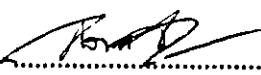

.....
(ศาสตราจารย์ นพ.ศุภวัฒน์ ชุดวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ พัฒกิจจำรัส)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร้าว เปรมสมิทธิ์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยุทธิ์ จำรัสพันธุ์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลทิชา สุทธินิรันดร์กุล)

พิมพ์ต้นฉบับนบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงแผ่นเดียว

เดชา พันธ์พิชัย : การรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนของเกษตรกรในหมู่บ้านโครงการพัฒนาป่าชุมชน (SOCIAL FORESTRY INFORMATION RECEPTION OF AGRICULTURSTS IN VILLAGES UNDER THE COMMUNITY FORESTRY PROJECT, CHANGWAT KHON KAEN) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ์, 151 หน้า. ISBN 974-653-508-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา การรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนในด้านเนื้อหาสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ พฤติกรรมการเปิดรับสารนิเทศจากสื่อ บัญญาการรับสารนิเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างการรับสารนิเทศกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกรในหมู่บ้านโครงการพัฒนาป่าชุมชน จังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรหัวหน้าครัวเรือนจำนวน 336 คน ใน 15 หมู่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับเนื้อหาด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมาก กว่าด้านการจัดการป่าชุมชนและการใช้หินป่าไม้ตามกระบวนการเกษตร แหล่งสารนิเทศที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับคือ แหล่งบุคคล โดยได้รับจาก ก่านัน ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัว ผู้ใหญ่ป้า เกษตรค้าปล และพัฒนาการ ตามลำดับ ส่วนสื่อที่เกษตรกรส่วนใหญ่เปิดรับคือ สื่อมวลชน โดยการรับผ่านทางหนังสือพิมพ์ รายล้อมากคือ สื่อบุคคล โดยการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน/ผู้นำชุมชน และสื่อเฉพาะกิจ โดยการเข้าร่วมประชุมหรืออภิปรายในหมู่บ้าน ตามลำดับ ส่วนบัญญาการรับสารนิเทศที่เกษตรกรส่วนใหญ่ระบุคือ ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเผยแพร่สารนิเทศ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชน และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสารนิเทศจากสื่อมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมสูงกว่าด้านอื่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ด้นฉบับทัศนวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวที่เพียงแผ่นเดียว

#C610276 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD: SOCIAL FORESTRY INFORMATION / INFORMATION RECEPTION / AGRICULTURIST

/ COMMUNITY FORESTRY / KHON KAEN

DECHA NUNTAPICHAI : SOCIAL FORESTRY INFORMATION RECEPTION OF

AGRICULTURISTS IN VILLAGES UNDER THE COMMUNITY FORESTRY PROJECT,

CHANGWAT KHON KAEN. THESIS ADVISOR:ASST. PROF.PIMRUMPAI PREMSMIT,

D.A. 151 pp. ISBN 974-653-508-2.

The objective of this research is to study social forestry information in villages under the community forestry project, changwat Khon Kaen, in terms of content, information sources, reception behavior from media, problems in information receptions, as well as the relationship between information reception and participation in community forest development.

Three hundred and thirty six agriculturists, who are heads of the households from 15 villages, were interviewed.

The results of the study are as follows: most agriculturists receive the information on forest and natural resources conservation more than other information ; most agriculturists receive the information from interpersonal sources, i.e. tambon leaders (kam nan), neighbours, family members, village leaders, agricultural officers, and community development officers, respectively ; the majority of agriculturists receive information from mass media, particularly listening from local radio, and from interpersonal media by talking with neighbours/community leaders and from other media by attending village meetings ; the problem encountered by most agriculturists is not having enough time for participating the information dissemination activities.

The study result indicates the positive relationship between the participation in community forest development and the reception of social forestry information. The information behavior from media has higher relationship than any other reception methods.

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ ด้วยมือชื่อฉบับเดียว
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ด้วยมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ท่านนายท. พล. ธรรมชาติ วนะวนะ
ปีการศึกษา 2539 ด้วยมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาНИพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร้าไว เปรมสมิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์อย่างมาก ด้วยความเชิงและขอทราบขอบพระคุณเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ขอทราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยุทธ์ พัฒนกิจจำรูญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลทิชา สุทธินิรันดร์กุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยุธ์ จารัสพันธุ์ มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอทราบขอบคุณแก่ครุภักดิ์ที่ให้โอกาสและให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้าไม้จังหวัดขอนแก่นที่ให้ข้อมูล และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งขอขอบคุณน้อง ๆ สาขาวิชาเอกพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นผู้ช่วยสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ขอขอบคุณ คุณเดตต์นิกิ ระยับกุล นักสถิติที่ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมงานทุกท่าน ทั้งที่ทดสอบกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น และขอขอบคุณคุณอัมพร อุรัชามาศ ที่เคยให้ความช่วยเหลือในการศึกษาและในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ท้ายนี้ขอทราบขอบพระคุณเพื่อ คุณแม่ พี่สาวและน้องสาวที่เป็นที่รักยิ่ง ที่ได้ให้การสนับสนุนทั้งด้านการเงิน กำลังใจ ส่งเสริมการศึกษามาโดยตลอด และขอขอบคุณบันทึกวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนบางส่วนในการวิจัยครั้งนี้

เตชะ นันทพิชัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญตาราง.....	๙
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
2. วิเคราะห์ชุมชน.....	8
โครงการพัฒนาป่าชุมชน จังหวัดขอนแก่น.....	10
การนิเทศด้านวนหาศรีชุมชน.....	17
การเผยแพร่สารนิเทศ.....	18
การรับสารนิเทศของเกษตรกร.....	21
ความสำคัญของการสื่อสารต่อเกษตรกร.....	21
องค์ประกอบของ การสื่อสาร.....	23
การรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่าง ๆ.....	23
การมีส่วนร่วมของเกษตรกร.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
การพัฒนาป่าชุมชน.....	28
การมีส่วนร่วมของเกษตรกร.....	29

หน้า	
การรับสารนิเทศของเกษตรกร.....	31
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	34
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	40
เครื่องมือในการวิจัย.....	41
การทดสอบแบบสัมภาษณ์.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
ข้อจำกัดของข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร.....	48
ตอนที่ 2 การรับสารนิเทศต้านวนศาสตร์ชุมชน.....	52
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับสารนิเทศด้าน วนศาสตร์ชุมชนกับตัวแปรเฉพาะบุคคล.....	67
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกร.....	79
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ป่าชุมชนกับตัวแปรเฉพาะบุคคล.....	83
ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับสารนิเทศด้าน วนศาสตร์ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาป่าชุมชน.....	90
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปและอภิปรายผล.....	103
ข้อเสนอแนะ.....	127

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	130
 ภาคผนวก	
ก. แบบสัมภาษณ์ การรับสารนิเทศด้านความคิดเห็นของเกษตรกร ในหมู่บ้านโครงการพัฒนาป่าชุมชน จังหวัดขอนแก่น.....	139
ข. คู่มือในการเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับผู้สัมภาษณ์.....	147
 ประวัติผู้วิจัย.....	151

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงพื้นที่ป่าไม้ในระหว่างปี 2532-2534 ภายใต้ความรับผิดชอบของส่วนราชการป่าไม้เขตขอนแก่น.....	12
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน.....	38
3	จำนวนประชากร จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้าน.....	39
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	49
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	49
6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	50
7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลัก.....	50
8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา.....	51
9	การใช้ประโยชน์จากป่าของครัวเรือนเกษตรกร.....	51
10	สาเหตุที่ไม่ใช้ประโยชน์จากป่าของครัวเรือนเกษตรกร.....	52
11	เนื้อหาสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนที่เกษตรกรได้รับ.....	53
12	เนื้อหาด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่เกษตรกรได้รับ.....	54
13	เนื้อหาด้านการจัดการป่าชุมชนที่เกษตรกรได้รับ.....	55
14	เนื้อหาด้านการใช้ที่ดินป่าไม้ตามกระบวนการภาระเกษตรกรที่เกษตรกรได้รับ.....	56
15	แหล่งสารนิเทศที่เกษตรกรได้รับ.....	57
16	แหล่งสารนิเทศบุคคลที่เกษตรกรได้รับ.....	58
17	แหล่งสารนิเทศสถาบันที่เกษตรกรได้รับ.....	59
18	แหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ที่เกษตรกรได้รับ.....	60
19	พฤติกรรมการเบิดรับสารนิเทศจากสื่อต่าง ๆ ของเกษตรกร	61
20	พฤติกรรมการเบิดรับสารนิเทศจากสื่อบุคคลของเกษตรกร.....	62
21	พฤติกรรมการเบิดรับสารนิเทศจากสื่อมวลชนของเกษตรกร.....	63
22	พฤติกรรมการเบิดรับสารนิเทศจากสื่อเฉพาะกิจของเกษตรกร.....	64
23	บัญหาในการรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนของเกษตรกร.....	66
24	การรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชน จำแนกตามระดับการรับสารนิเทศ.....	67
25	การรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามเพศ.....	68
26	ระดับการรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามเพศ..	69
27	การรับสารนิเทศด้านวนศาสตร์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามอายุ.....	70

ตารางที่		หน้า
28	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามอายุ.....	71
29	การรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	72
30	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	73
31	การรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามอาชีพหลัก....	74
32	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามอาชีพหลัก.....	75
33	การรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี.....	76
34	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี.....	77
35	การรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากป่า.....	78
36	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิสาหกิริย์ชุมชนของเกษตรกร จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากป่า.....	79
37	กิจกรรมการพัฒนาป่าชุมชนเกี่ยวกับให้มีขึ้นในหมู่บ้าน.....	80
38	สาเหตุที่เกษตรกรมีเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาป่าชุมชน.....	80
39	ลักษณะการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาป่าชุมชน.....	81
40	ขั้นตอนที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน.....	82
41	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วม.....	83
42	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามเพศ.....	84
43	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามเพศ.....	84
44	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามอายุ.....	85
45	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามอายุ.....	85
46	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	86
47	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	86
48	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามอาชีพหลัก.....	87
49	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามอาชีพหลัก.....	87
50	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี.....	88
51	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี.....	88

ตารางที่		หน้า
52	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากป่า....	89
53	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากป่า.....	89
54	การรับสารนิเทศด้านวิเคราะห์ชุมชน จำแนกตามการเข้าร่วม.....	91
55	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิเคราะห์ชุมชน จำแนกตามการเข้าร่วม.....	92
56	ระดับการรับสารนิเทศในค้านเนื้อหาสารนิเทศที่เกษตรกรได้รับ จำแนกตามการเข้าร่วม.....	93
57	ระดับการรับสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ จำแนกตามการเข้าร่วม.....	94
58	ระดับการการเปิดรับสารนิเทศจากต่อต่าง ๆ จำแนกตามการเข้าร่วม.....	95
59	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับสารนิเทศในด้านต่าง ๆ กับการเข้าร่วม.....	96
60	ระดับการรับสารนิเทศด้านวิเคราะห์ชุมชน จำแนกตามระดับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน.....	97
61	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับสารนิเทศด้านวิเคราะห์ชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกร.....	98
62	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับสารนิเทศด้านวิเคราะห์ชุมชนในแต่ละด้าน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกร.....	99
63	ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสารนิเทศที่ได้รับ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกร.....	100
64	ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งสารนิเทศที่เกษตรกรได้รับ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกร.....	101
65	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสารนิเทศจากต่อ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนของเกษตรกร.....	102